

برخی از انتظارات حضرت مهدی از شیعیان

جواد خرمی

[دوران] غیبت، مانند بهره‌وری از خورشید است، هنگامی که ابرها آن را از چشمها پنهان کرده باشند. حضرت از اوضاع جهانی و امور شیعیان خویش آگاه است، و ریز و درشت اخبار را با چشم تیزبین الهی و امدادهای غیبی نظاره گر است؛ چنان که خود می‌فرماید: «فَأَنَا يَحِيطُ عَلَمُنَا بِأَبْنَائِكُمْ وَلَا يَعْتَرِزُ عَنَّا شَيْءٌ مِّنْ أَخْبَارِكُمْ»^۱ علم ما به اخبار شما احاطه دارد و هیچ چیزی از

امام در هر زمان و هر دوره همچون ناظر امین و طبیب دواوری است که همیشه بر اوضاع و احوال امت و شیعیان خویش نظاره دارد و هرگز آنها را فراموش نخواهد کرد و در گرفتاریها و سختیها تنها نخواهد گذاشت.

در این جهت، فرق نمی‌کند که امام زمان علیه السلام حاضر و در منظر دیده‌ها باشد و یا غائب و پشت پرده.

چنان که مهدی موعود علیه السلام خود

می‌فرماید: «وَجَهُّ الْإِنْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبَتِي كَأَلَا نْتِفَاعِ بِالسَّمْسِ إِذَا غَيَّبَتْهَا عَنِ الْآبْصَارِ السَّحَابُ»؛ بهره‌مندی [مردم] از من در

۱. میزان الحکمة، محمدی ری شهری، ج ۱، ص ۲۸۹.

۲. بحار الانوار، محمدباقر مجلسی، ج ۵۳، ص ۱۷۵، ح ۷.

برای سلامت معنوی و هدایت واقعی رهروان خویش سفارشات و همین‌طور انتظاراتی دارد که انتظارات شخصی و فردی نیستند و به همین دلیل، خطابات و دستورات او از سر دوستی و از راه شفقت و دلسوزی است؛ چنان که خود در سخنان پر مهر و محبتش می‌فرماید: «لَوْلَا مَا عِنْدَنَا مِنْ مَحَبَّةٍ صَلَاحِكُمْ وَ الْإِئْتِاقِ عَلَيْكُمْ لَكُنَّا عَنْ مَخَاطَبَتِكُمْ فِي شُغْلٍ...»^۱ اگر محبت صلاح و خوبی شما در نزد ما نبود و نسبت به شما دلسوز و مهربان نبودیم، شما را مخاطب [گفته‌های] خود قسراً نمی‌دادیم.»

با توجه به نکات پیش گفته، آنچه در این مقال مورد توجه قرار گرفته است، برخی انتظارات هدایت‌گر و سعادت‌آفرینی است که امام زمان علیه السلام در زمان غیبت خویش از شیعیان و پیروان خویش دارد. این انتظارات عبارت‌اند از:

۱. پرواپیشگی و تسلیم

از مهم‌ترین انتظارات آن حضرت از

اخبار شما بر ما پوشیده نیست.» امام زمان علیه السلام با توجه به آن آگاهی گسترده، هرگز شیعیان خود را فراموش نمی‌کند، بلکه در تمام حالات ناظر و حامی آنها می‌باشد و بالهای عنایات و الطاف بی‌کران خویش را همیشه بر سر پیروان خود گسترده دارد؛ چنان که خود آن حضرت در توقیعی به شیخ مفید رحمته الله فرمود: «أَنَا غَيْرُ مُهْمَلِينَ لِمُرَاعَاةِكُمْ وَلَا نَاسِينَ لِذِكْرِكُمْ وَ لَوْلَا ذَلِكَ لَنَزَلَ بِكُمْ اللَّأْوَاءُ وَ اضْطَلَمْتُمْ الْأَعْدَاءُ...»^۲ از یاری رساندن به شما کوتاهی نکرده، فراموشتان نمی‌کنیم، و اگر چنین نبود، حتماً ناگواریها بر شما نازل می‌شد و دشمنان، شما را نابود می‌ساختند...»

او آخرین سنگربان نظام هستی، و حافظ امت و شیعیان است. در کلام نغز و زیبای آن حضرت می‌خوانیم که «أَنَا خَاتَمُ الْأَوْصِيَاءِ وَ بِي يَدْفَعُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْبَلَاءَ عَنْ أَهْلِ وَ شِيعَتِي»^۳ من خاتم اوصیا هستم و به وسیله من، خداوند عزیز و جلیل بلا را از خانواده و پیروانم دفع می‌کند.»

و قطعاً چنین امام و ناظر امینی،

۱. همان.

۲. همان، ج ۵۲، ص ۳۰، ح ۲۵.

۳. همان، ج ۵۳، ص ۱۷۹، ح ۹.

اگر شیعیان ما - که خدای
 آنان را بر انجام طاعت
 خویش موفق بدارد - در راه
 ایفای پیمانی که بر دوش
 دارند، همدل می‌شدند،
 میمنت دیدار ما از ایشان به
 تأخیر نمی‌افتاد.

شیعیان و پیروان خویش، این است که
 تقوای الهی را پیشه ساخته، سراپا تسلیم
 اوامر و نواهی امامان معصوم باشند. در این
 صورت است که سعادت دنیوی و اخروی
 انسان تأمین می‌شود. آن امام رئوف در کلام
 رسای خود فرمود: «فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْلَمُوا لَنَا وَ
 رُدُّوا الْأَمْرَ إِلَيْنَا فَعَلَيْنَا الْأَضْدَارَ كَمَا كَانَ مِنَّا
 الْأُيُودُ وَلَا تُحَاوِلُوا كَشْفَ مَا عَطَىٰ عَنْكُمْ؛ از
 خدا بترسید و تسلیم [امر] ما شوید و کارها
 را به ما واگذار کنید. پس بر ماست که شما را
 از سرچشمه [معارف] سیراب گردانیم،
 همان گونه که بردن شما به سوی سرچشمه
 به وسیله ما بوده است، و در پی آنچه از شما
 پوشیده شده است، نروید.»

اگر قدر تو را دانسته بودیم
 اگر عهد و وفا نشکسته بودیم
 دل ما خانه غمها نمی‌شد
 غم هجران نصیب ما نمی‌شد
 اگر شرط تولا کرده بودیم
 هر آنچه گفته مولا کرده بودیم
 نمی‌شد روز ما شام سیاهی
 نمی‌شد قسمت ما این جدایی...^۱
 ۲. جلب محبت اهل بیت علیهم السلام و ترک
 گناهان

پاداش رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این
 است که مردم به جانشینان او، یعنی
 امامان معصوم، محبت و ارادت داشته
 باشند، و همین محبت عامل مهمی
 است در بازدارندگی از گناهان و
 معصیتها. امام زمان علیه السلام نیز در همان
 راستا یکی از انتظاراتی که از شیعیان
 خویش دارد، این است که در پی جلب
 و کسب محبت ما اهل بیت باشید و از
 انجام گناه و اموری که باعث ناراحتی و
 رنجش می‌شود، به شدت پرهیز
 نمایید. آن حضرت در سخن
 خیرخواهانه خود چنین می‌فرماید:

۱. همان، ص ۱۷۸.
 ۲. محمدتقی مداح.

محبّت اهل بیت علیهم السلام را این گونه از شیعیان خواسته است: «وَلَا تَمْلُؤُوا عَنِ الْيَمِينِ وَتَعْدُوا إِلَى الْيَسَارِ وَاجْعَلُوا قَصْدَكُمْ إِلَيْنَا بِالْمَوْدَةِ عَلَى السُّنَّةِ الْوَاضِحَةِ»^۲ از راست به چپ منحرف نشوید و مقصد خود را با دوستی ما طبق سنت [الهی و نبوی] روشن به سوی ما قرار دهید.»

و قطعا کوچک ترین انحرافی که در بین شیعه ایجاد شود قلب امام زمان علیه السلام را سخت ناراحت و رنجور خواهد کرد. به همین جهت، آن یار پرده نشین با قلب آکنده از رنجش و غصّه، شکوه خویش را از دست شیعیان جاهل و منحرف به این صورت اظهار می دارد:

«قَدْ أَذَانَا جَهْلَاءُ الشَّيْعَةِ وَحَمَقًا وَهُمْ وَمَنْ دَيْئُهُ جَنَاحُ الْبَعُوضَةِ أَزْجَحُ مِنْهُ؟»^۳ به حقیقت نادانان و کم خردان شیعه و کسانی که پر و بال پشه بر دین آنها برتری دارد، ما را آزار می دهند.»

۳. همدلی و اتحاد

از دیگر انتظارات امام زمان علیه السلام از

«فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ مَا يَقْرُبُ بِهِ مِنْ مُحَبَّتِنَا وَلْيَتَجَنَّبْ مِنْ كَرَاهِيَتِنَا وَسَخَطِنَا فَإِنَّ امْرَأَةً يَنْفَعُهُ فِعْجَاءَةٌ حِينَ لَا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ وَلَا يَنْجِيهِ مِنْ عِقَابِنَا تَدْمٌ عَلَى حَوْبَةٍ»^۱؛ پس باید هر یک از شما [شیعیان] کارهایی را که موجب جلب محبت ما می گردد، انجام دهد و باید از کارهای [ناپسندی] که خشم و غضب ما را در پی دارد، اجتناب کند. پس [آگاه باشید که] مرگ آدمی ناگهان می رسد که [در آن وقت دیگر] توبه سودی نمی رساند و ندامت و پشیمانی [نیز] نمی تواند او را از عذاب ما برهاند.»

و صد البته که عشق و محبت به مهدی علیه السلام با عنایت او در دلها ایجاد می شود.

بده سوزی که از هجرت بسوزیم
بده اشکی که در پایت بریزیم
بده رنجی که رنجور تو باشیم
سروری ده که سرور تو باشیم
بده چشمی که گریان تو باشد
سری ده گوی چوگان تو باشد
بده عقلی که مجنون تو باشد

همه حیران و مفتون تو باشد
در جای دیگر، حرکت در مسیر

۱. همان، ص ۱۷۴، ح ۷.

۲. همان، ص ۱۷۹، ح ۹.

۳. الاحتجاج، مرحوم طبرسی، ج ۲، ص ۴۷۴.

یکی از راههای زمینه سازی برای ظهور، دعاهای دلسوزانه و مشتاقانه است؛ آن هم دعا برای فرج و ظهور مهدی علیه السلام که باعث تلقین و تقویت روح انتظار می شود

جامعه بیشتر آماده نماید. یکی از راههای زمینه سازی برای ظهور، دعاهای دلسوزانه و مشتاقانه است؛ آن هم دعا برای فرج و ظهور مهدی علیه السلام که هم باعث تلقین و تقویت روح انتظار می شود و هم آمادگی انسان را بیشتر می سازد و از طرف دیگر، خود عامل مستقلى است برای نزدیکی فرج؛ چرا که تقدیرات را نیز (با اذن الهی) تغییر می دهد.

شیعیانش این است که بر محور فرامین الهی و تعهدهایی که در مقابل امامان خویش دارند، همدل و متحد باشند؛ چرا که همدلی هم موفقیت دنیوی آنها را در پی دارد. و هم زمینه تعجیل فرج و ظهور عدالت گستر جهان را فراهم می سازد.

آن حضرت دلسوزانه اظهار می دارد: «لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا وَقَفَّهْمُ اللَّهُ لِيُطَاعَتِهِ عَلَى اجْتِمَاعٍ مِنَ الْقُلُوبِ فِي الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ عَلَيْهِمْ لَمَا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيَمِينُ بِلِقَائِنَا؛ اگر شیعیان ما - که خدای آنان را بر انجام طاعت خویش موفق بدارد - در راه ایفای پیمانی که بر دوش دارند، همدل می شدند، میمنت دیدار ما از ایشان به تأخیر نمی افتاد.»

گفتا حجاب وصلت باشد هوای نفست

گر نفس را شکستی دستت رسد بدستم

۴. دعا برای فرج

شیعه در فراق امام و مولای خویش نمی تواند آرام گیرد و شب و روز نسوزد و لحظه به لحظه چشم به انتظار ظهور مولا و امام خویش نباشد. نشانه انتظار سازنده و کارساز، آن است که تلاش کند تا زمینه ظهور را در

سده^۳؛ به راستی خدای متعال مردم را بیهوده نیافریده و بیکار رها نکرده است.»

بنابراین، در دوران غیبت کبری، هر چند دست الطاف امام زمان علیه السلام از پشت ابرهای غیبت بر سر امت و شیعیان سایه افکنده است، اما نیاز مبرم وجود دارد که برای سرپرستی امت و شیعیان و هدایت و گره‌گشایی از مشکلات آنان، فرد یا افرادی باشند تا مردم با مراجعه به آنها تفسیر سخنان امامان خویش را به دست آورند و پاسخ پرسشهای خود را دریابند و صراط مستقیم را به پشتوانه فکری و علمی آنان طی نمایند. به همین جهت، آن امام رئوف و دلسوز برای دوران غیبت تدبیری اندیشیده و مردم را به فقها و مراجع تقلید ارجاع داده‌اند؛ چنان که فرموده‌اند: «وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَازْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُؤَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ^۴؛ و اما در

به همین جهت است که مهدی علیه السلام منتظر علیه السلام از شیعیانش انتظار دارد و مجدانه می‌خواهد که برای فرج دعا کنند؛ آنجا که فرمود: «أَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ^۱؛ برای تعجیل فرج بسیار دعا کنید؛ زیرا همین موجب فرج و گشایش شماست.»

در کنار دستور دعا برای فرج، بر این نکته نیز پای فشرده است که هرگز کسی حق ندارد، زمان دقیقی برای فرج تعیین نماید؛ چرا که وقت مشخص آن را جز ذات پاک لایزالی کسی دیگر نمی‌داند.

در این زمینه، موعود جهانی فرمود: «أَمَّا ظَهْوُرُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ وَكَذَّبَ الْوَقَائِثُونَ^۲؛ اما ظهور فرج به اراده خدای که یادش بلند مرتبه است، بر می‌گردد و کسی که [برای آن] وقت تعیین کند، دروغ گفته است.»

۵. مراجعه به علما

خداوند هستی را بیهوده و بی‌هدف نیافریده و انسان را نیز رها نکرده و به حال خود وا نگذاشته است؛ لذا حضرت مهدی علیه السلام می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ عَبَثًا وَلَا أَهْمًا لَهُمْ

۱. کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۵، ح ۴.

۲. همان.

۳. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۹۳، ح ۲۱.

۴. همان، ص ۱۸۰، ح ۱۰.

کس [به ناحق] چیزی از اموال ما را بخورد، همانا آتش می خورد و به زودی به صورت در آتش جهنم می افتد.»

و این امر را نیز گوشزد فرموده است که مالی را که به عنوان سهم امام می پردازید، باید از راه حلال به دست آمده باشد. و الا مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت. فلسفه پرداخت واجبات مالی و سهمین هم این است که مردم پاکیزه شوند و روح آنها جلا پیدا کند.

در این باره مهدی موعود علیه السلام فرمود: «أَنَا أَمُولُكُمْ فَلَا تَقْبَلُهَا إِلَّا لَتَطَهَّرُوا فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصِلْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَقْطَعْ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ^۱؛ اما اموال شما [که به ما می رسانید] پس ما آنها را نمی پذیریم، مگر برای اینکه پاکیزه شوید. هر کس می خواهد، آنها را به ما برساند و هر کس می خواهد، نرساند، پس آنچه خدا به من داده، بهتر است از آنچه به شما داده است.»

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۵۲۱، ح ۴۹.

۲. همان.

۳. همان، ص ۴۸۴، ح ۴.

برای تعجیل فرج بسیار دعا کنید؛ زیرا همین موجب فرج و گشایش شماست.

حوادث پیش آمده، به روایان حدیث ما مراجعه کنید؛ زیرا آنها حجّت من بر شما هستند و من حجّت خدا بر آنان هستم.»

۶. پرداخت سهم امام علیه السلام

حضرت حجّت علیه السلام سفارش اکید و انتظار و توقّع جدی از مردم دارد که واجبات مالی خود را بپردازند و در سهم امام تصرف نکنند؛ لذا فرمود: «فَلَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَتَصَرَّفَ مِنْ مَالٍ غَيْرِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَكَيْفَ يَحِلُّ ذَلِكَ فِي مَالِنَا؛^۱ [وقتی] برای کسی جایز نیست که در مال دیگران بدون اجازه آنان تصرف کند، پس چگونه این کار در مال ما حلال شمرده می شود!»

و در جای دیگر، به شدّت کسانی را که سهم امام را نمی پردازند، تهدید کرده، می فرماید: «مَنْ أَكَلَ مِنْ أَمْوَالِنَا شَيْئًا فَأَنَا يَا كُلُّ فِي بَطْنِهِ نَارٌ أَوْ سَيْضَلِي سَعِيرًا^۲؛ هر